نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره هفتم، تابستان ۱۴۰۲، شماره دوم، صفحات ۲۴۱ تا ۲۴۲

خلاصه سیاستی

راهکارهای ارتقای سطح سلامت شنوایی در جمهوری اسلامی ایران*

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۱۳

چکیده

اختلالات شنوایی تأثیرات مهمی بر کیفیت زندگی افراد دارد. در این خلاصه سیاستی ضمن بررسی چالش‌های موجود در زمینه ارائه خدمات سلامت شنوایی به افراد کم شنوا و ناشنوای کشور، راهکارهای توسعه و گسترش پوشش و افزایش پاسخگویی نظام سلامت در خصوص این خدمات پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها: ایران، چالش، سلامتی، شنوایی

مقدمه

سلامت شنوایی یکی از ارکان نظام سلامت در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه می‌باشد و در کشورهای رو به سالمندی نیز اهمیت آن دو چندان می‌شود. آثار سوء کم شنوایی بسته به میزان و ماهیت آن، بر جنبه‌های متعدد رشدی و ارتباطی مبتلایان از جمله رشد و توسعه زبان و گفتار، مسائل عاطفی-روانی، روابط شغلی و حرفه‌ای، پیشرفت آموزشی، شخصیت و توانمندی‌های فردی و اقتصادی آنان اثرگذار است. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۲۱، ۷۰۰ میلیون نفر در جهان یعنی از هر ۱۰ نفر جمعیت یک نفر نیازمند توانبخشی جدی در زمینه جبران کاهش عملکرد شنوایی است.

در ایران، آمارها حاکی از شیوع ۳ تا ۵ درصدی کم شنوایی‌های متوسط تا عمیق می‌باشد. روزانه حداقل بالغ بر ۱۰ نوزاد کم شنوا در کشور به دنیا می‌آید. ازدواج‌های فامیلی و قومی در ایران، یکی از علل اصلی شیوع کم‌شنوایی‌های ژنتیکی در کشور می‌باشد. مداخله زودهنگام در دوران طلایی رشد گفتار و زبان اهمیت ویژه‌ای دارد و انتخاب وسیله کمک شنوایی مناسب در دوران طلایی می‌تواند منجر به رشد گفتار و زبان طبیعی در کم شنوایان و امکان ادامه فعالیت برای آنها در کنار جامعه شنوای کشور شود. علاوه بر این انتخاب صحیح و به موقع وسیله کمک شنوایی می‌تواند موجب کاهش نیاز به انجام کاشت حلزون شنوایی و کاهش هزینه‌های نظام سلامت در بخش کاشت حلزون شنوایی شود.

درحال‌حاضر در کشور بالغ بر ۴۶۰۰ دانش آموز دارای کم‌شنوایی خفیف، متوسط، شدید و عمیق در مدارس عمومی و ویژه در حال تحصل می‌باشند که موفقیت تحصیلی و استقلال فردی و اجتماعی آنان وابسته به استفاده از وسایل کمک شنوایی مناسب به ویژه سمعک می‌باشد.

علاوه بر این، هم اکنون بیش از ۱۰ درصد جمعیت کشور یعنی بالای ۸ میلیون نفر از جمعیت را سالمندان تشکیل می دهند. آمارها حاکی از جمعیت سالمند در حدود ۲۶ میلیون نفر یعنی یک چهارم جمعیت در سال ۱۴۳۰ می‌باشد. از هر سه بزرگسال بالای ۶۰ سال یک نفر به کم شنوایی ناتوان‌کننده مبتلا می‌باشد و شیوع آن در سنین بالاتر بسیار بیشتر است. کم شنوایی در سالمندان موجب انزوای خانوادگی و اجتماعی، گوشه‌گیری و افزایش افسردگی و دمانس در سالمندان می‌شود؛ لذا، افزایش سطح خدمات سلامت شنوایی برای سالمندان همواره باید از اولویت‌های نظام سلامت کشور باشد.

با محاسبه سرانگشتی و تعمیم آمار جهانی در کمینه و همچنین ادغام آن با آمار منتشره داخلی می‌توان گفت؛ به ازای هر ۱۰ نفر در ایران ۱ نفر نیازمند دریافت توانبخشی جدی شنوایی است. بدون در نظر گرفتن فاکتور افزایش شیوع ناشی از نژاد و پیرگوشی حداقل ۸ میلیون نفر در ایران نیازمند توانبخشی جدی هستند که معادل ۱۶ میلیون سمعک خواهد بود. با در نظر گرفتن افزایش سن، افزایش ریسک افت شنوایی تولد نوزادان جدید، با افت شنوایی مادرزادی، عمر ۵-۳ ساله سمعک، تأمین بین ۴۰۰ هزار الی ۵۰۰ هزار سمعک در سال می‌تواند راهگشای مشکلات تأمین سلامت شنوایی باشد.

دستاوردها

از دستاوردهای مهم نظام سلامت در سال‌های گذشته در زمینه خدمات سلامت شنوایی، حفظ وسایل کمک شنوایی به عنوان یکی از کالاهای استراتژیک و تأمین ارز دولتی برای ارایه خدمات بهتر به جامعه

* مستند در کارگروه توانبخشی فرهنگستان علوم پزشکی تهیه شده است.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-23]

کم شنوای کشور بوده است که امکان دسترسی بیشتر بیماران به وسایل کمک شنوایی از قبیل سمعک و کاشت حلزون را در سطح کشور فراهم نکرده و امکان پوشش خدمات سلامت برای بیماران در این زمینه را میسر ساخته است.

چالش‌ها

۱. عدم واردات کافی سمعک متناسب با نیاز جامعه؛
۲. افزایش واردات غیرقانونی سمعک از کشورهای همسایه با قیمت‌های نجومی و فشار مضاعف بر قشر آسیب‌پذیر کم شنوای کشور؛
۳. عدم اختصاص کافی ارز دولتی برای واردات سمعک؛
۴. وجود سقف یورویی برای واردات مدل‌های مختلف سمعک که منجر به کاهش کیفیت سمعک و افزایش بار مالی بر دولت در سال‌های آتی خواهد شد. هم چنین افزایش کیفیت و قابلیت سمعک‌ها می‌تواند منجر به افزایش کارآیی سمعک برای بیمار و کاهش کاندیداتوری کاشت حلزون در کم شنوایی‌های شدید تا عمیق شود.
۵. پوشش بیمه‌ای تنها یک گوش در بازه زمانی ۱۰ ساله که موجب افزایش فشار مالی بر بیماران شده است.

پیشنهادهای اجرایی

۱. لزوم حفظ کالای سمعک و پروتز کاشت حلزون به عنوان یکی از کالاهای استراتژیک حوزه سلامت و افزایش حمایت‌های دولتی در این زمینه؛
۲. فراهم آوردن بستر برای تأمین حدود ۴۰۰ هزار الی ۵۰۰ هزار سمعک در سال (به جای ۱۰۰ هزار سمعک در سال های اخیر) برای پوشش همگانی کودکان و سالمندان کم شنوا و ناشنوا؛
۳. تلاش برای جلوگیری از کاندیداتوری‌های اجباری برای کاشت حلزون شنوایی با تأمین سمعک مناسب برای کودکان و کاهش بار مالی دولت در تأمین پروتزهای کاشت حلزون؛
۴. لزوم افزایش سرانه ارز دولتی برای تأمین وسایل کمک شنوایی از قبیل انواع سمعک‌های مرسوم و استخوانی؛
۵. تشکیل کارگروه فنی جهت بررسی کیفیت وسایل کمک شنوایی مورد نیاز کشور و ابلاغ آن به سازمان‌های ذیربط و تصمیم‌گیری در مورد مکان کارگروه فوق در ساختار وزارت بهداشت؛
۶. بررسی امکان پوشش سمعک های دوطرفه از سوی سازمان های بیمه‌گر پایه برای بیماران؛
۷. اصلاح کدهای خدمات شنوایی شناسی در ارتباط با ارزیابی و فیت سمعک در کتاب ارزش نسبی خدمات و افزودن کدهای جدید مرتبط؛
۸. ایجاد کارگروه نظارتی در جهت نظارت بر عملکرد توزیع‌کنندگان وسایل کمک شنوایی در کشور در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی؛
۹. لزوم فرهنگ‌سازی در جامعه برای استفاده از وسایل کمک شنوایی در سالمندان و تجویز به موقع سمعک در جهت رشد زبان و گفتار در دوران طلایی کودکان؛
۱۰. تهیه و تصویب برنامه ملی پیشگیری و مداخله زودهنگام شنوایی در کشور از طریق شورای عالی سلامت و امنیت غذایی با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور، سازمان بهزیستی و سازمان آموزش استثنایی؛
۱۱. با توجه به بررسی‌های صورت گرفته تولید سمعک نیازمند دسترسی به تکنولوژی‌های بسیار پیشرفته و پیچیده و استراتژیک است و ضرورت دارد در مورد امکان تولید آن در داخل کشور، کارگروه تخصصی در یکی از دانشکده‌ها و دانشگاه‌های فنی-مهندسی با حمایت معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل شود؛
۱۲. ایجاد بانک اطلاعاتی منسجم و دقیق از افراد دارای کم شنوایی کشور و وسایل کمکی مناسب مورد نیاز آنها.

Policy Brief

Solutions to Improve Hearing Health in Islamic Republic of Iran

Abstract

Hearing impairment has a significant effect on quality of life. This policy brief, while examining challenges in the field of providing hearing health services to individuals with hearing loss ranging from mild to severe, proposes solutions for developing and expanding the coverage and increasing the responsiveness of the health system regarding these services.

Keywords: Challenges, Health, Hearing, Iran,

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-23]